

**"החשיבות הפוליטית של רכישת קרקעות",
הקרן הקיימת לישראל (קק"ל)
(31 בדצמבר, 1937)**

E. M. Epstein, The Political significance of Land Purchases, JNF, Information Circular No. 298, strictly confidential, 1937: CZA/S25/10250

הקרן הקיימת לישראל (קק"ל), שנוסדה ב-1901 הייתה אחת ממספר ארגונים ציוניים, שנועדו לעודד ולסייע בעליית יהודים לארץ ישראל ובהקמת יישובים בארץ. המטרה העיקרית של הקק"ל הייתה לאמוד את שווי הקרקעות ולרכוש אותן כדי להקים יישובים חקלאיים ולפתח אזורים עירוניים. היא עסקה בגיוס תרומות בתפוצות, ומ-1920 ואילך היא נטלה חלק בדיוני הסוכנות היהודית בדבר רכישת אדמות שיועדו להקמת בית לאומי יהודי. יותר ממחצית שטחי האדמות שנרכשו בידי יהודים לפני הכרזת העצמאות של מדינת ישראל במאי 1948, היו בבעלותה של הקק"ל. ב-1921 העבירה הקק"ל את משרדה מאירופה לארץ ישראל. אחדים מרוכשי האדמות עברה היו עוסקים עצמאיים; אחרים פעלו כסוכנים-חופשיים שעסקו בכך מטעמים אישיים, או עבור ארגונים שהוקמו לצורך רכישת



יהושע חנקין, גואל האדמות, רכש שטחים רבים עבור הקק"ל (התצלום: הארכיון הציוני הצרפתי)

אדמות, כמו חברת הכשרת היישוב לרכישת אדמות ופיתוחן בארץ ישראל (הכשרת היישוב) וכן החברה להתיישבות יהודית בארץ ישראל (פיק"א).
הנהלת הקק"ל קיימה דיונים תקופתיים על-מנת להחליט אילו אדמות לרכוש, באיזה מחיר וכיצד לגייס את המשאבים הכספיים למטרה זו. שיקולי הרכישה כללו הימצאותם של מקורות מים, קרבתה של הקרקע ביחס לבעלויות יהודיות נוכחיות ועתידיות, יכולתו של הגוף הרוכש לתמוך ביישובם של מספר מוגדר של עולים שיעסקו בחקלאות, מספרם של עובדי האדמה הערבים שהייתה להם אחיזה בקרקעות שונות, ובאיזו מהירות ניתן יהיה לבצע את הרכישה. מועצת המנהלים של הקק"ל הייתה מורכבת בעיקר ממנהיגים ציונים שהתגוררו מחוץ לארץ וממנהיגים פוליטיים ציונים, שהחזיקו במשרות שונות בגופים יהודים אחרים בארץ ישראל. לדוגמה, דוד בן-גוריון (שיכהן בעתיד כראש הממשלה הראשון של מדינת ישראל), משה שרתוק (שעיברת שמו לשרת ויהיה שר החוץ הראשון של מדינת ישראל) וחיים ויצמן (לימים, נשיאה הראשון של המדינה) השתתפו לעיתים קרובות בדיונים השונים. אנשי המפתח של הקק"ל בתקופת המנדט היו, בין השאר, מנחם אוסישקין, אברהם גרנובסקי (גרנות) ויוסף וייץ. רוכשי האדמות הנודע ביותר, שעבד עבור הקק"ל, היה יהושע חנקין.
שיתוף מידע וגביש אסטרטגיות, שהתבססו על מצבים פוליטיים משתנים, היו שכיחים בישיבות הקק"ל ובישיבות דומות. הקשרים האישיים בין אלה שכיהנו כחברים בהנהלות ובוועדי המנהלים של ארגונים שונים איפשרו העברה ושיתוף של מידע בדרך לא-אמצעית לגבי הסיכויים והמכשולים שהיו כרוכים בהקמתו של בית לאומי יהודי. היו גם חילוקי-דעות משמעותיים בדבר העדפת קרקעות עקב מיקומם בארץ, קביעת המועדים המתאימים לרכישה, והאם יש לנהל משא ומתן על קרקעות לפני שישנם האמצעים הכספיים הדרושים לרכישתם. אולם, בעיתות משבר חילוקי דעות אלה הושמו בצד, גם אם לתקופה קצרה בלבד, על-מנת לעמוד במשימות של חיזוק המפעל ההתיישבותי.

במכתב/דיווח- המופיע בהמשך - אליהו אפשטיין, [שעבד במחלקה לענייני המזרח התיכון שאך הוקמה בסוכנות היהודית ויותר מאוחר שימש כשגריר הראשון של מדינת ישראל לארה"ב, ולאחר מכן כשגריר המדינה בבריטניה ויותר מאוחר כנשיא האוניברסיטה העברית], רשם הערות בפגישה שהתקיימה בחודש דצמבר, 1937. מטרת הפגישה הייתה להתוות את האסטרטגיה של רכישת האדמות בעיצומן של הפרעות הערביות האלימות נגד היהודים, שפרצו מיד לאחר שהבריטים הציעו את תכנית החלוקה של ארץ ישראל למדינה יהודית ולמדינה ערבית. הצעה זו נדחתה כאופציה פוליטית כשנה לאחר מכן. באותה עת, מקבלי ההחלטות הציונים עמדו בפני התנגדות גוברת להרחבת הנוכחות היהודית בארץ; מול מעשי אלימות מצד הערבים; העדר אמצעים כספיים לרכישת אדמות נוספות; והיצעים חסרי-תקדים של ערבים בארץ ישראל שרצו למכור חלקים מאדמותיהם ליהודים. ההחלטות שהתקבלו היו קשורות בהעדפות של קרקעות לרכישה, וביזמות לגיוס הון למה שהוגדר על-ידי בן-גוריון - "הצלת המולדת".



אליהו אפשטיין (התצלום: הארכיון הציוני המרכזי)

כמה מרכישות הקרקע המוקדמות והיותר חשובות שנעשו על-ידי הקק"ל מבעלי קרקעות ערביים (חלקם חיו והתגוררו מחוץ לארץ ישראל), כללו אדמות חקלאיות בעמק יזרעאל בתקופה שקדמה למלחמת העולם הראשונה ולאחריה וכן בעמק חפר שבמישור החוף בשנות ה-30 של המאה ה-20. בתחילת שנות ה-30 התרבו הרכישות שבוצעו על-ידי הקק"ל. רכישות אלה היו בעיקר מבעלי קרקעות ערבים ומעובדי אדמה ערבים, שמצבם הכלכלי הרעוע ועוניים גרם להם למכור את אדמותיהם ישירות לקק"ל, או באמצעותם של מתווכים יהודים, או ערבים. מתווכים אלה נהגו לצבור חלקות קטנות לפני שריכזו אותן לשטחים גדולים יותר ואז מכרו אותם כמיקשה אחת לקק"ל.

בחודש דצמבר 1937, כפי שמצוין בדו"ח של אפשטיין (המופיע בהמשך), הקק"ל הפכה להיות במה לדיונים לגבי רכישות אסטרטגיות של אדמות בהווה ובעתיד. המשתתפים בדיונים אלה לקחו בחשבון את המדיניות הערבית המקומית וכן גם את מדיניותה של בריטניה. בנוסף, נדון מצבה הכספי של הקק"ל, והועלו הערכות שונות בדבר השינויים הצפויים במדיניות הבריטית. למרות שלקק"ל לא הייתה השפעה ישירה, או יכולת החלטה, לגבי רכישות שבוצעו על-ידי אנשים פרטיים, הרי שלהחלטותיה היכן יש הכרח לרכוש קרקעות הייתה השפעה על התנגדות ממחירי הקרקעות ועל פעולותיהם של האנשים הפרטיים. בעת פרסום הדו"ח ב-1937, כשליש מכלל האדמות שנרכשו בארץ ישראל היה בבעלות הקק"ל. יתרת שני השלישים הייתה בבעלותם של יהודים, שהשקיעו את

כספם ברכישת אדמות ובכך הוכיחו את מחויבותם האישית לעתיד ציוני חדש. אליהו אפשטיין סיכם את הקשיים והסיכויים לרכישת אדמות בידי יהודים על רקע התפרצותה של האלימות הערבית במחצית שנות ה-30 של המאה ה-20 ולאור ההצהרה של המדיניות הבריטית, כפי שבאה לידי ביטוי בדו"ח פיל מחודש יולי, 1937, שהמליץ על חלוקתה של ארץ ישראל לשתי מדינות נפרדות – יהודית וערבית.

הסיכום של אפשטיין מן הדיון שנערך בחסות הקק"ל מגלה, כי היו היצעים רבים מצידם של ערבים למכור אדמות, אך לא ניתן היה לממש אותן בגלל היעדר האמצעים הכספיים שהיו דרושים לצורך כך. קיומם של היצעים כה רבים איפשר למנהיגים הציונים לבחור בין אלה שהיו הכדאיים ביותר. בעלות יהודית של קרקעות הייתה חשובה כשלעצמה, אבל חשיבותה גדלה בעליל, כאשר היא ניבחה מול אדמות שענו על צרכים אסטרטגיים ועל כך שיהיה אפשר ליישב בהם את העולים הצפויים בעתיד. הדיון מגלה שהייתה הסכמה לגבי שתי העדיפויות האלה. מדובר היה ברכישת אדמות לאורך פרוזודור ירושלים-תל-אביב, המקשר בין הנוכחות היהודית בירושלים ובין אזורים יהודים במישור החוף, כמו גם בצפונה של הארץ בקרבת הנמל האסטרטגי של חיפה, ובאדמות שהיו בסמיכות למקורות נהר הירדן. עדיפות נוספת ניתנה לרכישת קרקעות מחוץ למה שהוצע כגבולותיה של המדינה היהודית, במטרה לקבוע

"עובדות בשטח" ובתקווה שיוכלו להיתוסף למדינה היהודית הצפויה. ההתפתחות של המדיניות האסטרטגית בנושא רכישת קרקעות חזקה את המחויבות להרחיב את הרצף של גושי שטחים בבעלות יהודית ולהימנע מלרכוש קרקעות באופן אקראי ומזדמן על בסיס של מניעים דתיים, או פילוסופיים, שקראו להתיישבות בכל ארץ ישראל. המנהיגים הציונים שהשתתפו בפגישה זו היו בדעה, כי בעת ששטחים אלה יהיו מצויים בביטחה בידיים יהודיות, יתכן והבריטים יעשו שינויים בגבולות שנקבעו על-מנת לכלול גם אדמות אלה בתוככי המדינה היהודית. אפשריין סיכם את הדיון הקריטי הזה במכתב ששלח למקבלי-ההחלטות הציונים בארץ ישראל ולמספר אנשי-מפתח בתפוצות. במכתב זה יידע אותם גם בדבר "מדיניות הקרקעות".

למידע בדבר רצונם של הערבים למכור את אדמותיהם, היו שלושה מסקנות חשובות: האחת, היא נתנה חיזוק למחויבותה של ההנהגה הציונית למצוא דרכים לרכישת האדמות. השניה, היא איפשרה לקבל החלטות בדבר רכישת אדמות שיענו על הצרכים האסטרטגיים של פיתוח הבית היהודי הלאומי. ולבסוף, היא חיזקה את נחישותה של המדיניות הציונית בכך שהיא האירה את הניגודים בין הדרישות הפומביות של הערבים לעצור את הקמתו של בית לאומי יהודי, לבין התנהגותם במישור האישי. בתוך שנתיים לאחר אותה ישיבה,



רכישת אדמות הקיבוץ הראשון בארץ ישראל, דגניה א' היתה דוגמה אופיינית של פעילות הקק"ל בקרבת נהר הירדן. (התצלום: משנות ה-20 של המאה ה-20. הארכיון הציוני המרכזי)

הבריטים הטילו איסורים ומיגבלות על עליית יהודים לארץ ישראל ועל העברות של הבעלויות של קרקעות לידיים יהודיות. כל אלה נעשו במטרה לעצור את התפתחותה של מדינה יהודית. מן הדיונים של מועצת המנהלים של הקק"ל מראשית שנות ה-40 של המאה ה-20, עולות העדויות כי היצעי הערבים למכור קרקעות לא פחתו באופן משמעותי, ובכך התאפשר לציונים לבחור את אותן האדמות שתאמו את עדיפותיהם האסטרטגיות.

קן סטיין, אפריל 2010

תפוצת מידע מס. 2/98

סודי ביותר

נכבדי,

החשיבות הפוליטית של רכישת קרקעות

אנו כבר הצגנו בפניכם את העובדה, כפי שניצפתה מראש על-ידי הנהלת הקק"ל, שהמאורעות בארץ ישראל גרמו לגידול ניכר בהיצעים למכירת קרקעות. בפגישה של מועצת המנהלים שהתקיימה ב-6 בדצמבר הוגש דין וחשבון שהצביע על-כך, כי היצעים מעין אלה היו בהיקף חסר-תקדים מאז מלחמת העולם. אם האמצעים הכספיים היו בהישג-יד, ניתן היה לערוך חוזים לרכישתם של 200,000 דונמים במקומות שונים ברחבי הארץ, כולל באזורים שצפויים להיות במסגרותיהן של המדינה היהודית והמדינה הערבית ובגבולותיהן. עיסקות אלה יכולות להתממש בפרק זמן קצר. בבדיקה שנערכה לגבי היצעים אלה עלה, כי 150,000 דונמים לפחות ממוקמים באזורים מועדפים, כולל בגליל העליון, באזורי בית-שאן ועכו, בהרי יהודה (ה"מסדרון הבריטי") [בדרך ירושלים – תל-אביב] ובדרומה של הארץ.

על-מנת לרכוש אדמות אלה יש צורך ב-1,100,000 לירות ארץ ישראליות [לא"י] בנוסף, כמובן, לתקציב השוטף של הקק"ל.

בישיבה זו של מועצת המנהלים, הדגיש מר בן-גוריון את החשיבות הפוליטית שיש לרכישות קרקע בעיתות אלה. קרוב לוודאי, כי אם אכן תבוצע החלוקה, התכנית שהוצעה על-ידי הוועדה המלכותית צפויה לעבור שינויים חיוביים ושלייליים כאחד. אזורים מסויימים בגליל נמצאו בסכנה ולרכישת קרקעות נוספות על-ידי הקק"ל יש ערך מוסף, מעבר לערכן המעשי. בן-גוריון התייחס לחשיבות שיש להקנות לרכישות אלה והגדיר אותן כלא פחות מאשר "הצללת המולדת".

במקרה שתכנית החלוקה לא תצא אל הפועל, ניתן יהיה לצפות שיוטלו מגבלות נוספות על רכישת קרקעות שייטכן ותהיה להן השלכה על קרקעות באזורים ערביים, היכן שליהודים אין אחיזה. לכן, יש חשיבות רבה לרכוש עתה קרקעות על הגבולות שנקבעו למדינה היהודית המתוכננת ובאזורים שעד עתה לא הוקמו בהם יישובים יהודים. חברי ההנהלה היו בדעה שיש לעשות כל מאמץ אפשרי לרכוש קרקעות בהיקף של 150,000 דונמים באזורים שכדאיותם כבר נבדקה. ציון, עם זאת, כי המצב הכספי הנוכחי של הקק"ל אינו מאפשר לבצע את התכנית הזאת. החוזים הנוכחיים של הקק"ל מקיפים כ-40,000 דונמים המצריכים השקעה של 361,000 לא"י מתוך חשבון ש-150,000 לא"י מתוכו, נעשה בהם כבר שימוש. לפיכך, היתרה לכל שנת 1936 היא 211,000 לא"י. יש צורך בהשקעה נוספת בסך של 33,000 לא"י בשטחים קטנים, שמטרתם להשלים אזורים גדולים יותר. מלבד השקעות אלה יש להוסיף את חלקה של הקק"ל במימון העלויות הכרוכות בהוצאות הראשונות בהקמת יישובים שאדמותיהם נרכשו באחרונה, כמו גם בתקציבים המיועדים לשמירת הבטחון באדמות קיימות, לייצורם, לשיפורם וכיו"ב. הסכום הכולל שהקק"ל חייבת להשקיע, הוא 390,000 לא"י. בנוסף, יש לשלם את המחויבויות הכספיות של הקק"ל לשנת 1938 בסך של 750,000 לא"י. ההכנסות מן השנה הנוכחית הסתכמו לפי שעה בלא יותר מ-350,000 – 400,000 לא"י נטו (מלבד קרקעות שניתנו לקק"ל כמתנה). לכן, נידרש אפוא סכום הכפול מן ההכנסות הצפויות. בהתאם לנסיבות אלה, ולמרות העובדה שהקק"ל ראתה זאת כהכרחי - בגלל סיבות לאומיות - להתחייב לרכוש אדמות מעבר לאמצעייה הכספיים המידיים, הנהלת הקק"ל הציעה לאמץ תכנית מינום לרכישתם של 43,000 דונמים. זאת, בנוסף ל-40,000 דונמים שנחתמו כבר חוזים לרכישתם. המשמעות של הצעה זו היא: התחייבות נוספת בסך של 300,000 לא"י, שכדאיותה תצריך שימוש במקורות פיננסיים מיוחדים. ההחלטה לגבי הקרקעות שירכשו באמצעותן של קרנות אלה תתבסס על שיקולים מדיניים, ובהתייעצות עם הוועד המנהל של ההסתדרות הציונית, כולל ד"ר וייצמן. מועצת המנהלים הסכימה להצעה זו מתוך הבנה שהסכומים הנוספים לא יילקחו מן התקציב השוטף של הקק"ל. בן-גוריון הציע, כי לקיים ישיבה נוספת בנושאים אלה במשותף עם הוועד המנהל של ההסתדרות הציונית, כולל ד"ר וייצמן.

הישיבה המשותפת הזאת נערכה ב-12 בדצמבר במשרדיה הראשיים של הקק"ל. בתחילת הישיבה נמסר סיכום של הישיבה הקודמת שבה הודגש, כי הערבים מוכנים למכור מפאת חששם שההתפתחויות הפוליטיות החדשות יגרמו לפיחות בערך הקרקעות, בין אם הן תהיינה במדינה הערבית, או היהודית. סיבות נוספות היו קשורות בכך שחלה ירידה במקורות הכספיים של בעלי הקרקעות הערבים, וגם באפשרות שהחלתן של תקנות חדשות תימנע מהם את היכולת למכור את קרקעותיהם בעתיד. מר בן-גוריון הדגיש שוב את הצורך הפוליטי של העם היהודי לרכוש קרקעות נוספות במהירות ובהיקפים גדולים ככל האפשר.

בתשובה למר אוסישקין שביקשו להביע את דעתו, ד"ר וייצמן הצהיר כי המקומות החשובים ביותר לרכישת קרקעות הם בגבולות הצפוניים והדרומיים של המדינה היהודית העתידה. לדעתו, החלוקה אכן תתממש. קביעת הגבולות, לפי שעה, לא נקבעה באורח סופי. וייצמן הוסיף, כי סביר להניח כי רכישה, התיישבות, או החזקת קרקעות בצידם המרוחק של הגבולות שאמורים לתחום את המדינה היהודית, עשויות להשפיע על ועדת הגבולות (בראשותו של וודהד) ולגרום להרחבתם. צעד זה לא יהיה הגורם היחיד, אך בנוסף לגורמים אחרים, תהיה לו השפעה חשובה. ד"ר וייצמן הדגיש את חשיבותם של הגבולות הצפוניים והדרומיים, מפני שמיצובם ברור לו. הוא האמין, כי הנגב לא ייכלל במדינה הערבית, אך ייתכן שיהיה בשליטה בריטית. למעשה, מדינה ערבית שכנה הביעה את התנגדותה לכך, שהנגב יימסר לידיה של מדינה ערבית עתידית.

באשר ל"מסדרון" הוא טען, כי המעמד המדויק של אזור זה עדיין מעורפל ולפיכך קשה לקבוע באיזה קו פעולה יש לנקוט בהקשר לרכישת קרקעות שם. אולם, יש לבצע את ההחלטה של הנהלת הקק"ל לרכוש 4,000 דונמים לצורך הרחבת שטחה של קריית-ענבים.

דוברים אחרים תמכו אף הם בעמדה, שהמטרה המיידית בשעה זו היא להבטיח את הבעלות על האזורים החיצוניים לאורכם של קווי הגבולות הצפויים של המדינה היהודית. התמיכה במדיניות זו הייתה תוך התעלמות ממסקנותיה האפשריות של הוועדה המלכותית. מר שרתוק, לדוגמא, טען שאין הוא מוציא מכלל אפשרות שתכנית החלוקה לא תאומץ, בעוד שיהיה צורך להתמודד עם המגבלות החמורות שיוטלו על רכישת קרקעות. גם במקרה מעין זה, הוסיף, המדיניות הטובה ביותר תהיה להתרכז באזורים שאין לנו נוכחות בהם, ובאלה שעדיין לא ביססנו שם את התיישבותנו. הוא הביע את דעתו כי המגבלות, אם וכאשר יוחלט עליהן, ייושמו בשטחים שאין לנו אחיזה בהם, או בשטחים שיש לנו כבר בעלות על חלקים בהיקפים משמעותיים פחות, או יותר.

לפני הקק"ל היו מונחות הצעות לרכישת אדמות באזורים שהוזכרו למעלה. אולם, הודגש על-ידי הנוכחים בישיבה, כי לא תיתכן התקדמות אמיתית בנושא, אלא אם כן יהיו מקורות כספיים גדולים בהרבה מאלה שהיו באותה עת בידי הוועד המנהל, או בידי הקק"ל למטרות של רכישת קרקע. נוכח העובדה שיהיה צורך להחזיק באדמות שיירכשו עתה, או ליישבן באופן חלקי – בעיקר נוכח המצב הפוליטי – יש לשתף את קרן היסוד בתכנית ההתיישבות. הקק"ל, כמו גם קרן היסוד אינן יכולות לערוך עתה מבצע נוסף לגיוס כספים מפני שהדבר עלול להסיט את היעדים שנקבעו למאמצייהן הנוכחיים ולהפנייתם למטרות אחרות. לפיכך, הוסכם על-ידי מרבית הנוכחים, שחשוב לגייס מקורות נוספים במבצע אינטנסיבי שייערך בקרב מספר מצומצם של אנשים בעלי-אמצעים. ההנחה הייתה, והיא אף קיבלה את הסכמתו של ד"ר וייצמן, שיהיו אנשים פרטיים, שאם יהיה אדם מתאים שיפנה אליהם, הם יסכימו לתרום סכום משמעותי למטרה של "הצלת המולדת", כהגדרתו של בן-גוריון. יהיה כמובן צורך לגייס בעלי אופי מתאים שיוכלו לפנות לאנשים האמידים האלה, ולהקדיש את כל מרצם במיוחד למטרה הזו. ד"ר וייצמן הביע את נכונותו להצטרף בעתיד לקבוצה זו של מגייסי הכספים.

ראוי לציין, כי יש להשלים את רכישת האדמות האלה בתוך חודשים ספורים, או לכל המאוחר בתוך שנה. הדבר מחייב את גיוסם של הכספים הנוספים ביתר מהירות. במהלך הישיבה הסכימו הנוכחים, שיש לתמרץ את התורמים הפרטיים האלה לרכוש את הקרקעות בהתאמה עם האפשרויות והיעדים הכלולים בתכנית הנוכחית. הדיונים הסתיימו בהחלטה להקים תת-ועדה, שמטרתה תהיה לבחון את הדרכים והאמצעים להשגתם של הכספים הנוספים. בהקשר לכך הועלתה גם האפשרות לקבלת הלוואה ממקור חיצוני, או משיכת "הלוואה פנימית". עם חברי הוועדה שנבחרה נימנו הנציגים הבאים של הוועד המנהל, הקק"ל וקרן היסוד: ד"ר וייצמן, ד"ר אוסישקין, מר בן-גוריון, ד"ר גרנובסקי, מר קפלן, הרב ברלין וד"ר הנטקה. הוועדה כבר קיימה פגישה.

עם העברתו של מידע מסווג זה לידיעה אישית, ייתכן שאין צורך להבהיר שכל מאמץ נוסף שיישקל לגיוס כספים, יש בו כדי להשפיע על התכנית הנוכחית, אלא אם כן הוא נועד לשרת את המטרה של גיוס הסכום המלא בסך של 750,000 לא"י. עם זאת, רק מפני שיש צורך לפנות למספר אנשים פרטיים להשגת הכספים הנוספים, אין הדבר מונע את המשך הפעילויות השוטפות של הקק"ל, שנועדו לעמוד בהתחייבויותיה הקודמות ולבצע רכישות שיש לגביהן חוזים קיימים. כל אלה חייבים, באופן הברור ביותר, להימשך בדרך הנמרצת ביותר. זוהי המסקנה המיידית המתבקשת מן המצב שנוצר.

בברכת ציון,
שלכם בנאמנות,

א. מ. אפשטיין
(אליהו מ. אפשטיין)